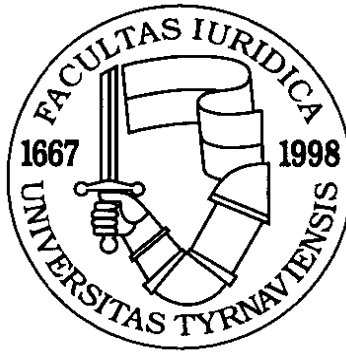

**TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

**TEORETICKÉ ÚVAHY O PRÁVE
21**

**ZBORNÍK Z VEDECKEJ KONFERENCIE
DOKTORANDOV A MLADÝCH VEDECKÝCH PRACOVNÍKOV**

28. marec 2025

Garant konferencie

doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD., univ. prof.

Vedecký výbor konferencie

prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.; doc. JUDr. Kristián Csach, PhD.; prof. JUDr. Dr. Karel Eliáš; prof. JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, PhD., LL.M. MA; prof. JUDr. Ing. Adrián Jalč, PhD.; prof. JUDr. Monika Jurčová, PhD.; doc. Mgr. Marek Káčer, PhD.; doc. JUDr. Viktor Križan, PhD.; doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.; prof. JUDr. Miriam Laclavíková, PhD.; doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD., univ. prof.; prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.; doc. JUDr. Eva Szabová, PhD.; doc. JUDr. PhDr. Adriána Pollák, PhD.; prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.; doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD.; doc. JUDr. Lucia Žitňanská, PhD.

Školitelia doktorandov

prof. JUDr. Marek Števček, DrSc., doc. JUDr. Marta Breichová Lapčáková, PhD., doc. JUDr. Jaroslav Čollák, PhD., doc. JUDr. PhDr. Libor Klimek, PhD., doc. JUDr. Marek Švec, PhD., LL.M., prof. PhDr. JUDr. Tomáš Gábriš, PhD., LL.M., MA; prof. JUDr. Ing. Adrián Jalč, PhD.; doc. Mgr. Marek Káčer, PhD.; doc. JUDr. MUDr. Peter Kováč, PhD.; doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD. univ. prof.; prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.; doc. JUDr. Peter Varga, PhD., doc. JUDr. Kristián Csach, PhD., doc. JUDr. Eva Szabová, PhD., univ. prof., doc. JUDr. Michal Maslen, PhD.

Recenzenti zborníka

doc. JUDr. Renáta Bačárová, PhD., LL.M.

doc. JUDr. Viktor Križan, PhD.

JUDr. Michal Čerňanský, PhD.

Editorka

JUDr. Zuzana Adamová, PhD.

Creative Commons, BY-NC-ND, 4.0

Publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons 4.0, AttributionNonCommercial-NoDerivatives. Dielo je možné opakovane používať za predpokladu uvedenia mien autorov a len na nekomerčné účely, pričom nie je možné z diela ani z jeho jednotlivých častí vyhotoviť odvodené dielo formou spracovania alebo iných zmien.

Za odbornú a jazykovú stránku príspevkov zodpovedajú autori.

Vydavateľ:

Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta

ISBN 978-80-568-0957-0

PREDHOVOR

V poradí už 21. zborník *Teoretické úvahy o práve* je výstupom z každoročne organizovanej Vedeckej konferencie doktorandov Trnavskej univerzity, Právnickej fakulty, ktorá sa vždy tradične konala za účasti doktorandov zo všetkých študijných programov, ich školiteľov a iných odborníkov prepojených s jednotlivými študijnými programami doktorandského štúdia na fakulte. Ročník 2025 bol otvorený aj doktorandom a mladým vedeckým pracovníkom pôsobiacim na iných právnických fakultách a vedeckých pracoviskách. S úvodným príhovorom na konferencii vystúpila JUDr. Andrea Moravčíková, PhD. z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Predkladaný zborník vedeckých príspevkov doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov predstavuje priestor pre odborný dialóg, kritickú reflexiu a prezentáciu aktuálnych výskumných poznatkov v oblasti právnych vied. Jeho cieľom je podporiť vedeckú činnosť nastupujúcej generácie právnikov a vytvoriť platformu pre rozvoj ich odborného a metodologického myslenia.

Tematické zameranie zborníka reflektuje kľúčové oblasti právnej vedy, ktoré majú zásadný význam pre fungovanie právneho štátu i pre ďalší rozvoj právneho poriadku. Príspevky z oblasti teórie a dejín štátu a práva ponúkajú hlbší pohľad na základné koncepty, historické súvislosti a hodnotové východiská práva. Oblasť trestného práva reaguje na aktuálne výzvy spojené s ochranou spoločnosti, trestnoprávnou politikou a výkladom hmotnoprávnych i procesnoprávnych inštitútov. Pracovné právo je v zborníku zastúpené najmä v kontexte dynamicky sa meniaceho trhu práce, digitalizácie a ochrany slabšej strany pracovnoprávnych vzťahov. Príspevky z oblasti občianskeho práva sa venujú tradičným aj novým otázkam súkromnoprávnych vzťahov, pričom reflektujú aktuálny vývoj judikatúry a legislatívy.

Zborník je dôkazom odbornej zrelosti, vedeckej ambície a kritického prístupu jeho autorov. Príspevky sa vyznačujú snahou o teoretickú presnosť, analytickú hĺbku a praktickú využiteľnosť, čím prispievajú k obohateniu právnej vedy i právnej praxe.

Veríme, že tento zborník osloví odbornú verejnosť, stane sa podnetom pre ďalšiu diskusiu a bude motiváciou pre ďalší vedecký rast mladých autorov. Zároveň vyjadrujeme poďakovanie všetkým, ktorí sa podieľali na jeho vzniku, najmä školiteľom a recenzentom.

Zuzana Adamová

OBSAH

TEORETICKO-HISTORICKO-ÚSTAVNOPRÁVNÁ SEKCIA - TEÓRIA A DEJINY ŠTÁTU A PRÁVA

Mgr. Dominik Urban

Ľudská dôstojnosť ako ústavná hodnota: teória a prax

JUDr. Radka Semancová

Právne zásady verzus algoritmy: Transformácia rozhodovania v ére AI

JUDr. Marek Gunič

Pripomienkové konanie v Slovenskej republike

JUDr. Marek Morochovič

Postavenie a profesia konkurzného správcu v období 1931-1950 na území Slovenska

Mgr. Timotej Práznovský

Per omnia exaequata sunt legata fideicommissis: náčrt vzťahov odkazov a fideikomisov v justiniánskom práve

VEREJNOPRÁVNÁ SEKCIA – TRESTNÉ PRÁVO

JUDr. Kristína Lacyková, MBA, LL.M., DBA

Väzba ako zaisťovací inštitút v kontexte vybraných medzinárodných dokumentov a vnútroštátnej právnej úpravy

Mgr. Bianka Bilasová

Použitie výpovedí svedkov získaných v neprítomnosti obvineného v kontexte práva na obhajobu: analýza rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-348/21 (HYA a i.)

JUDr. Mikuláš Lévai

Zaisťovanie nástrojov a výnosov z trestnej činnosti

Mgr. Nikola Želiarová

Je možné využiť spravodajskú informáciu ako dôkaz v trestnom konaní?

JUDr. Zuzana Bejdová, LL.M.

Forenznopsychologické posudzovanie výpovede spolupracujúcej osoby

Mgr. Dominik Drdul

Článok 13 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a Slovenská republika

SÚKROMNOPRÁVNA SEKCIA – OBČIANSKE PRÁVO

Mgr. Marek Čiernik

Právna interpretácia, jazykový výklad a rekodifikácia súkromného práva

JUDr. Kristína Rošková

Vybrané teoreticko-právne aspekty vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v kontexte súdnej judikatúry

JUDr. Dominik Marko

Osobitné aspekty straty výhody splátok pri peňažných záväzkoch spotrebiteľov

JUDr. Michaela Sklenárová, PhD.

Účinky koncentrácie konania a pohľad na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 7Cdo/61/2022, z 31. októbra 2023

Mgr. Tobiáš Pacák

Opravné prostriedky v civilnom procese: klasifikácia a vplyv procesných princípov

Mgr. Martin Pogádl

Môže byť dubajská čokoláda turecká?

SÚKROMNOPRÁVNA SEKCIA – PRACOVNÉ PRÁVO

JUDr. Ing. Daniel Molnári, PhD., LL.M.

Nedocenenie modelov znevýhodnenia vytvorených súhrou diskriminačných dôvodov v judikatúre SDEÚ

JUDr. Lucia Čabová, LL.M.

Compliance officer a konflikt záujmov – výzvy vs. riziká

JUDr. Žaneta Krasulová

Uznávanie zahraničnej kvalifikácie ako predpoklad mobility zdravotníckych pracovníkov

**POUŽITIE VÝPOVEDÍ SVEDKOV ZÍSKANÝCH V NEPRÍTOMNOSTI
OBVINENÉHO V KONTEXTE PRÁVA NA OBHAJOBU: ANALÝZA ROZSUDKU
SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE C-348/21
(HYA A I.)¹**

**USE OF WITNESS STATEMENTS OBTAINED IN THE ABSENCE OF THE
ACCUSED IN THE CONTEXT OF THE RIGHT TO DEFENCE: AN ANALYSIS OF
THE JUDGMENT OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION IN
CASE C-348/21 (HYA AND OTHERS)**

Mgr. Bianka Bilasová

Doktorandský študijný program Trestné právo

Právnická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky a forenzných disciplín

bianka.bilasova@student.umb.sk

Abstrakt: Príspevok sa zaoberá výkladom článku 8 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 v spojení s článkom 47 ods. 2 a článkom 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, ako ho podal Súdny dvor Európskej únie v rozsudku vo veci C-348/21 – Trestné konanie proti HYA a i. Rozsudok sa venuje rozsahu práva obvinenej osoby byť prítomná na súdnom konaní, vrátane práva vypočúvať alebo dať vypočuť svedkov obžaloby, a stanovuje podmienky, za ktorých je možné výpoveď neprítomného svedka pripustiť ako dôkaz v trestnom konaní bez porušenia zásady spravodlivého procesu. Príspevok pozostáva z troch častí – úvodu, prehľadu relevantného právneho rámca a analytickej časti zameranej na rozbor vybraného rozhodnutia. V závere autor poukazuje na hlavné zistenia a naznačuje smerovanie ďalšieho vývoja v oblasti unifikácie procesných práv v trestnom konaní v rámci Európskej únie.

Kľúčové slová: právo byť prítomný na súdnom konaní, výsluch svedka, trestné konanie, procesné práva, smernica 2016/343, SDEÚ

Abstract: The contribution examines the interpretation of Article 8(1) of Directive (EU) 2016/343 of the European Parliament and of the Council in conjunction with Articles 47(2) and 48(2) of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, as provided by the Court of Justice of the European Union in its judgment in Case C-348/21 – Criminal proceedings against HYA and Others. The judgment addresses the scope of the accused person's right to be present at trial, including the right to examine or have examined prosecution witnesses, and sets out the conditions under which the statement of an absent witness may be admitted as evidence in criminal proceedings without violating the principle of a fair trial. The paper consists of three parts: an introduction, an overview of the relevant legal framework, and an analytical section focusing on the examination of the selected judgment. In the conclusion, the author highlights the key findings and outlines the possible direction of future developments concerning the harmonisation of procedural rights in criminal proceedings within the European Union.

Keywords: right to be present at trial, witness examination, criminal proceedings, procedural rights, Directive 2016/343, CJEU

¹ Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu VEGA č. 1/0100/24 „Zavedenie európskych trestných činov do právneho poriadku Slovenskej republiky“.

ÚVOD

Právo obvineného byť prítomný na súdnom konaní patrí medzi základné záruky spravodlivého súdneho konania a predstavuje kľúčový aspekt efektívneho uplatňovania práva na obhajobu. Ide o neoddeliteľnú súčasť širšieho rámca práva na spravodlivý proces, ktoré je zakotvené jednak v článku 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd², ako aj v článkoch 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie³. S cieľom zabezpečiť jeho jednotné uplatňovanie vo všetkých členských štátoch Európskej únie bola právna úprava predmetného práva harmonizovaná na úrovni sekundárneho práva prostredníctvom smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na pojednávaní v trestnom konaní.⁴

Smernica 2016/343 bola prijatá ako súčasť tzv. cestovnej mapy schválenej Radou v roku 2009⁵, ktorá predstavuje rámec legislatívnej iniciatívy v oblasti posilnenia minimálnych procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní v rámci celej EÚ. Tieto legislatívne akty sledujú cieľ posilniť vzájomnú dôveru medzi členskými štátmi a tým aj umožniť efektívne uplatňovanie zásady vzájomného uznávania súdnych a iných justičných rozhodnutí, ktorá tvorí základ justičnej spolupráce v trestných veciach v rámci Únie.⁶

Obsah smernice môže byť v niektorých častiach formulovaný všeobecným, až vágnym spôsobom,⁷ čo v praxi vytvára priestor pre rôzne interpretačné prístupy na úrovni jednotlivých členských štátov.⁸ Pokiaľ ide o aplikačnú harmonizáciu práva obvineného byť prítomný na súdnom konaní na úrovni členských štátov, judikatúra Súdneho dvora Európskej únie v tomto zohráva ústrednú úlohu. V rámci mechanizmu prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ⁹ poskytuje Súdny dvor záväzný výklad ustanovení sekundárneho práva Únie. Tento výklad je záväzný nielen pre vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, ale aj pre všetky ostatné členské štáty, ktoré sú povinné zabezpečiť jeho uplatnenie.¹⁰ Vo všeobecnej rovine možno konštatovať, že funkcia judikatúry Súdneho dvora EÚ v kontexte prejudiciálneho konania spočíva v zabezpečovaní jednotnej a autoritatívnej interpretácie práva Únie všetkými členskými štátmi.¹¹ Na základe uvedeného možno preto dôvodne vyvodiť, že

² Pozri čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru o ľudských právach, Rada Európy, 1950.

³ Pozri čl. 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie (Ú. v. EÚ C 202/389, 7.6.2016).

⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 zo 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na pojednávaní v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 11.3.2016, s. 1–11).

⁵ Pozri Rada Európskej únie: Cestovná mapa na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní. Ú. v. EÚ C 295, 4.12.2009, s. 1 – 3.

⁶ GÁZIOVÁ, I. – LACIAK, O.: Nová smernica Európskeho parlamentu a Rady o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní; Justičná revue, 68, 2016, č. 3, s. 356.

⁷ V tejto súvislosti treba pripomenúť, že jediným cieľom smernice 2016/343 je stanoviť spoločné minimálne pravidlá, a preto neposkytuje komplexnú harmonizáciu trestného konania (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok z 28. novembra 2019, *Specializirana prokuratura*, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, bod 28; rozsudok z 13. februára 2020, *Specializirana prokuratura (Pojednávane v neprítomnosti obvinenej osoby)*, C-688/18, EU:C:2020:94, bod 30; a rozsudok z 8. júna 2023, *VB a VB*, C-430/22 a C-468/22, EU:C:2023:458, bod 29)

⁸ CONTISSA, G. – LASAGNI, G. – CAIANIELLO, M. – SARTOR, G. (eds.). *Effective Protection of the Rights of the Accused in the EU Directives: A Computable Approach to Criminal Procedure Law*. 1. vyd. Leiden – Boston: Brill, 2022, s. 220.

⁹ Zmluva o fungovaní Európskej únie, konsolidované znenie (Ú. v. EÚ C 202 z 7.6.2016, s. 47), článok 267.

¹⁰ EUKODÉX. Komentár k zákonu č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok. § 7 ods. 3 [online]. Bratislava: EUKODÉX, a. s. [cit. 10.5.2025]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-301-2005-z-z.htm>

¹¹ FUNTA, R. – JURIS, F. – KLIMEK, L. *Európske právo*. 3. doplnené a rozšírené vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 248.

požiadavka jednotného výkladu a prístupu sa uplatňuje aj vo vzťahu k procesným právam podozrivých a obvinených osôb garantovanými sekundárnym právom EÚ. Tento cieľ jednotnej intrepetácie je zároveň podporovaný zásadou vzájomného uznávania súdnych a iných justičných rozhodnutí, ktorá je založená na vzájomnej dôvere v systémy trestného súdnictva členských štátov a implikuje predpoklad, že každý členský štát rešpektuje a účinne uplatňuje základné procesné práva garantované primárnym a sekundárnym právom Únie. Z toho hľadiska sa zblížovanie právnej úpravy v oblasti trestného konania, vrátane harmonizácie procesných práv podozrivých a obvinených osôb, javí ako účinný nástroj na posilnenie vzájomného uznávania a zefektívnenie justičnej spolupráce medzi príslušnými justičnými orgánmi.¹²

S cieľom konkretizovať obsah týchto práv, ako aj preskúmať prípustné hranice ich obmedzenia v kontexte vnútroštátnej praxe, poskyto Súdny dvor výklad aj v rozsudku vo veci C-348/21 – Trestné konanie proti HYA a i.¹³, v ktorom sa zaoberal otázkou zlučiteľnosti vnútroštátnej právnej úpravy pokiaľ ide o použitie výpovede svedka obžaloby získanej v štádiu prípravného konania bez účasti obvineného alebo jeho obhajcu s požiadavkami článku 8 ods. 1 smernice 2016/343.

1 PRÁVO BYŤ PRÍTOMNÝ NA KONANÍ PRED SÚDOM V KONTEXTE SMERNICE 2016/343

Obsah smernice, tak ako ho v článku 1 vymedzil európsky zákonodarca, je pomerne rozsiahly. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 je z obsahového hľadiska členená na dve základné tematické oblasti. Zatiaľ čo prvá časť upravuje vybrané aspekty prezumpcie neviny, druhá časť sa zameriava na právo obvineného byť prítomný na súdnom konaní.¹⁴

Článok 8 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na pojednávaní v trestnom konaní predstavuje jeden z právnych nástrojov sekundárneho práva EÚ, ktorým sa konkretizuje a garantuje výkon základného práva obvinenej osoby na obhajobu. Právo byť osobne prítomný na súdnom pojednávaní, ktoré môže viesť k rozhodnutiu o vine alebo nevine, je neoddeliteľne späté so samotnou podstatou spravodlivého procesu, ako je chránená článkami 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie, ako aj článkom 6 ods. 1 a 3 Európskeho dohovoru o ľudských právach.¹⁵

Smernica zakotvuje tento štandard ako povinnosť členských štátov, ktorých úlohou je vytvoriť také procesné prostredie, v ktorom obvinená osoba nebude len pasívnym objektom trestného konania, ale bude mať reálnu a zároveň aj efektívnu možnosť zasiahnuť do jeho priebehu. Osobná prítomnosť na pojednávaní pochopiteľne nemôže plniť funkciu symbolickú, ale predovšetkým dôkaznú a procesnú a to tým, že umožňuje obvinenému aktívne participovať, reagovať na obvinenia, navrhovať dôkazy, spochybňovať svedectvá a byť v interakcii s rozhodujúcim súdom.¹⁶ Ide teda o jadro práva na kontradiktórne konanie, ktoré je základom trestného súdnictva v demokratickej spoločnosti.¹⁷

Smernica však zároveň reflektuje, že výkon tohto práva nie je absolútny. V osobitne odôvodnených prípadoch je možné, aby sa súdne konanie uskutočnilo aj bez prítomnosti

¹² Návrhy generálneho advokáta zo dňa 23. marca 2023, *AB*, C-209/22. ECLI:EU:C:2023:249, bod 29.

¹³ Rozsudok Súdneho dvora zo dňa 8. decembra 2022, *HYA a i.* C-348/21. ECLI:EU:C:2022:965.

¹⁴ Článok 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016.

¹⁵ Pozri Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na pojednávaní v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 11. 3. 2016, s. 1–11); Charta základných práv Európskej únie (2012/C 326/02), čl. 47 a 48; Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Rím, 4. november 1950, čl. 6 ods. 1 a 3.

¹⁶ Čelár, M. – Lévai, M. – Csóka, S. *Spravodlivý trestný proces*. Praha: Leges, 2023. s. 16.

¹⁷ Odôvodnenie 33 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016.

obvinenej osoby,¹⁸ avšak len za predpokladu, že boli dodržané procesné záruky, ktoré vylučujú, aby k neprítomnosti obvineného došlo bez jeho vedomia alebo proti jeho vôli. Medzi tieto záruky patrí najmä riadne informovanie obvineného o súdnom konaní a dôsledkoch jeho neúčasti alebo procesné zastúpenie prostredníctvom obhajcu, ktorého si obvinený sám zvolil alebo ktorého mu ustanovil štát *ex offo*.¹⁹

Právo byť prítomný na konaní smernica ďalej prepája s procesným následkom – možnosťou výkonu rozsudku voči neprítomnému obvinenému.²⁰ Výkon rozsudku *in absentia* je prípustný len za predpokladu splnenie podmienok v článku 8 ods. 2 smernice. Zároveň je smernicou upravená situácia, keď obvineného nebolo možné nájsť, resp. lokalizovať miesto, kde sa zdržiava. Za predpokladu, že vnútroštátne orgány preukážu, že vynaložili primerané úsilie na lokalizáciu obvineného, je prípustné, aby bolo rozhodnutie vydané aj bez jeho účasti. Ustálená judikatúra Súdneho dvora EÚ pripúšťa, že v prípade, ak sa obvinená osoba úmyselne vyhýba oficiálnemu informovaniu o prebiehajúcom súdnom konaní, a to napriek tomu, že bola riadne oboznámená so svojim obvinením, možno jej neprítomnosť na pojednávaní považovať za dobrovoľné vzdanie sa práva byť na ňom prítomná.²¹ Inak povedané, ak sa preukáže, že obvinená osoba úmyselne znemožnila doručenie informácií zo strany vnútroštátnych orgánov o prebiehajúcom súdnom konaní a tým vedome marila výkon spravodlivosti, možno ju považovať za osobu, ktorá sa dobrovoľne vzdala práva byť prítomná na pojednávaní. Následne jej možno legitímne odprieť právo na obnovu konania alebo prístup k inému rovnocennému opravnému prostriedku.²²

Táto výnimka, teda prípustnosť rozhodnutia v neprítomnosti obvinenej osoby, však podlieha dodatočnej ochrane. Ak je rozhodnutie dotknutej osobe doručené (napr. pri jej zadržaní), musí byť zároveň poučená o možnosti napadnúť rozhodnutie a o práve na nové súdne konanie tak, ako to vyplýva z článku 9 smernice²³. Zároveň sa tým predchádza tomu, aby absencia osoby na pojednávaní spôsobila definitívnu stratu jej procesných práv, ako aj situáciám, v ktorých by bola spravodlivosť vykonaná jednostranne, bez možnosti efektívnej obhajoby. Pokiaľ ide o formu, v akej má byť osoba informovaná o svojom práve na nové konanie, Súdny dvor EÚ už judikoval, že takéto poučenie nemusí byť uvedené priamo v znení odsudzujúceho rozsudku, pokiaľ je zabezpečený reálny prístup k tomuto právu iným vhodným spôsobom.²⁴

V judikatúre Súdneho dvora Európskej únie možno nájsť autoritatívne usmernenie týkajúce sa výkladu článku 8 smernice 2016/343. Rozsudok vo veci C-348/21 – HYA a i. poskytuje usmernenie, ako vykladať tento článok vo svetle prípustnosti dôkazov získaných v neprítomnosti obvineného. Uvedenému sa venuje nasledujúca kapitola.

2 C-348/21 – TRESTNÉ KONANIE PROTI HYA A I.

2.1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa zameriava na výklad článku 6 ods. 1 a článku 8 ods. 1 smernice 2016/343 ako aj výkladu článku 47 druhého odseku Charty základných práv Európskej únie.

¹⁸ Pozri odôvodnenie 35 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016.

¹⁹ Článok 8 ods. 2 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016.

²⁰ Tamtiež, článok 8 ods. 3.

²¹ Rozsudok Súdneho dvora zo dňa 19. mája 2022, *IR*. C-569/20. ECLI: ECLI:EU:C:2022:401, bod 34 a 48.

²² Tamtiež, bod 60.

²³ Pozri tiež článok 9 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016, ktorý upravuje podmienky, za ktorých má obvinený právo na nové súdne konanie, ak bol rozsudok vydaný v jeho neprítomnosti.

²⁴ Rozsudok Súdneho dvora zo dňa 19. mája 2022, *VB a VB.* C-430/22 a C-468/22. ECLI:EU:C:2023:458, bod 33.

Tento návrh bol predložený v rámci trestného konania vedeného proti HYA, IP, DD, ZI a SS pre trestné činy súvisiace s nelegálnou migráciou.²⁵

2.2 Spor vo veci samej

Z predloženého návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že príslušníci bulharskej pohraničnej polície, pôsobiaci na letisku v Sofii boli obvinení za spáchanie trestných činov súvisiacich s uľahčovaním nelegálneho prísťahovalectva. V máji 2017 boli tieto osoby zadržané, následne voči nim bolo vznesené obvinenie a boli vzatí do zaisťovacej väzby.

V rámci prípravného konania boli vnútroštátnymi orgánmi vypočuté viaceré osoby s cudzou štátnou príslušnosťou, pričom ich výpovede sa týkali skutkov, na základe ktorých mal byť ich pobyt v členskom štáte nezákonne zabezpečený. Tieto výpovede, získané počas výsluchu pred vyšetrovacími orgánmi a sudcom, boli následne kvalifikované ako dôkazy rozhodujúce pre posúdenie viny obvinených.

V ďalšom priebehu trestného konania však došlo k procesným komplikáciám, ktoré spočívali v nemožnosti zabezpečiť osobnú prítomnosť hlavných svedkov na hlavnom pojednávaní, a to buď z dôvodu ich predchádzajúceho administratívneho vyhostenia, dobrovoľného odchodu z krajiny alebo nemožnosti zistenia ich súčasného miesta pobytu. Za týchto okolností prokuratúra navrhla, aby boli výpovede uvedených svedkov, ktoré boli získané v štádiu prípravného konania, prečítané na hlavnom pojednávaní a použité ako dôkazný prostriedok v trestnom konaní.

Vnútroštátny súd vyjadril pochybnosť, či je uvedený postup v súlade s právom obvinených na spravodlivý proces, a to predovšetkým v rozsahu pokiaľ ich práva na obhajobu a práva na výsluch svedkov obžaloby. Poukázal na to, že podľa vnútroštátneho práva má prokuratúra povinnosť zabezpečiť účasť obhajoby na výsluchoch svedkov v prípadoch, keď sú ich výpovede zásadné pre rozhodovanie o vine. Táto povinnosť však v prejednávanej veci nebola dodržaná, keďže niektoré výsluchy svedkov sa uskutočnili pred sudcom v štádiu, v ktorom voči dotknutým osobám ešte nebolo formálne vznesené obvinenie a tým nebolo možné zabezpečiť účasť obvinených ani ich obhajcov na týchto úkonoch.

Za týchto okolností sa Špecializovaný trestný súd v Bulharsku rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru Európskej únie prejudiciálnu otázku, či je v súlade s článkom 8 ods. 1 a článkom 6 ods. 1 smernice 2016/343, spolu s jej odôvodneniami 33 a 34 a článkom 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, vnútroštátna právna úprava, ktorá umožňuje použiť v štádiu súdneho konania výpovede svedkov, ktorí z objektívnych dôvodov nemôžu byť vypočutí, ak boli tieto výpovede získané v prípravnom konaní bez účasti obhajoby. Otázka osobitne smeruje k posúdeniu, či je takýto postup prípustný, ak obžaloba mala možnosť zabezpečiť účasť obhajoby na výsluchu svedkov už v prípravnom konaní, avšak túto povinnosť nespĺnila.²⁶

2.3 Analýza prejudiciálnych otázok

Vnútroštátny súd sa svojou prejudiciálnou otázkou v podstate pýta, či článok 6 ods. 1 a článok 8 ods. 1 smernice 2016/343 v spojení s článkom 47 druhým odsekom a článkom 48 ods. 2 Charty, bránia uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy podľa ktorej vnútroštátny súd môže v trestnom konaní založiť svoje rozhodnutie o vine alebo nevine obvinenej osoby na výpovedi svedka obžaloby, ktorého nebolo možné vypočuť v štádiu konania pred súdom, a táto výpoveď

²⁵ Návrh na začatie prejudiciálneho konania zo dňa 4. júna 2021, ktorý podal Specializiran nakazatelen sad, Bulharsko – Trestné konanie proti HYA a i. (vec C-348/21).

²⁶ Rozsudok Súdného dvora zo dňa 8. decembra 2022, *HYA a i.* C-348/21. ECLI:EU:C:2022:965, bod 14-27.

bola vykonaná v štádiu prípravného konania pred sudcom, avšak za neprítomnosti obvinenej osoby alebo jej obhajcu.²⁷

Pokiaľ ide o uplatniteľnosť článku 6 ods. 1 smernice 2016/343, Súdny dvor uvádza, že toto ustanovenie ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby dôkazné bremeno pri preukazovaní viny podozrivých alebo obvinených osôb spočívalo na prokuratúre, a zároveň bráni tomu, aby sa táto povinnosť prenášala na obhajobu.²⁸ Generálny advokát vo vzťahu k aplikácii uvedeného článku na prejednávanú vec uvádza, že cieľom článku 6 ods. 1 je predovšetkým upraviť rozdelenie dôkazného bremena v trestnom konaní. Jeho predmet sa netýka otázky zákonnosti dôkazov a jeho cieľom nie je ani určovať konkrétne mechanizmy, ktorými má obžaloba preukázať vinu obvinenej osoby na základe predložených dôkazov, ani upravovať možnosť obhajoby tieto dôkazy napadnúť.²⁹ Na základe uvedeného Súdny dvor konštatuje, že predmetný článok sa v tomto prípade neuplatňuje.³⁰

Pokiaľ ide o výklad článku 8 ods. 1 smernice 2016/343, toto ustanovenie ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné na súdnom konaní. V odseku 2 tohto článku sa ďalej stanovuje, že obvinená osoba musí mať reálnu možnosť osobne sa zúčastniť na pojednávaní. V súvislosti s aplikáciou tohto článku na prejednávanú vec vnútroštátny súd upozornil na otázku obsahu a podmienok výkonu tohto práva v situácii, keď sa pri rozhodovaní o vine alebo nevine obvinenej osoby zohľadňuje výpoveď svedka obžaloby, ktorý bol vypočutý v prípravnom konaní bez účasti obvinenej osoby a jej obhajcu a následne aj bez možnosti vypočuť svedka v štádiu konania pred súdom. Súdny dvor v tejto súvislosti konštatuje, že takáto situácia síce nevedie k úplnému zbaveniu obvinenej osoby jej práva byť prítomná na pojednávaní, avšak výrazne zužuje výkon tohto práva na pasívnu účasť pri čítaní zápisnice z výsluchu svedka, ktorého výpoveď nebolo možné v rámci súdneho konania aktívne preskúmať.³¹

Keďže sa táto otázka netýka výlučne práva obvinenej osoby byť prítomný na súdnom konaní, ale aj práva vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov obžaloby, Súdny dvor považoval dôležité posúdiť, či sa aj toto druhé právo nachádza v rozsahu pôsobnosti článku 8 ods. 1 smernice 2016/343.

Za prvé, Súdny dvor pri svojom výklade zdôraznil, že právo byť prítomný na súdnom konaní vychádza z práva na spravodlivý súdny proces, ktoré je zakotvené v článku 6 EDLP a na ktoré sa zároveň vzťahujú články 47 a 48 Charty. Uvedené skutočnosti zaväzujú Súdny dvor vykladať uvedené ustanovenia Charty v súlade s článkom 6 EDLP a judikatúrou ESĽP.³² Pokiaľ ide o skutkové okolnosti prejednáwanej veci, EDLP už judikoval, že právo na obhajobu zaručené článkom 6 ods. 3 písm. d) EDLP zahŕňa okrem účasti obvinenej osoby na pojednávaní aj jej efektívnu účasť na súdnom konaní,³³ keďže právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe uvedené v tomto článku predstavuje jeden z aspektov tohto práva a zároveň práva na spravodlivé súdne konanie zakotvené v článku 6 ods. 1 EDLP.³⁴ Tento výklad podporuje aj judikatúra Súdného dvora, keď uvádza, že možnosť obvineného čeliť svedkovi v prítomnosti súdu, ktorý má rozhodnúť o vine alebo nevine obvinenej osoby, predstavuje jeden zo základných prvkov spravodlivého trestného konania. Súdny dvor zároveň upozornil, že do uvedeného spadá aj aspekt posúdenia dôveryhodnosti svedka, ktorý nemožno nahradiť samotným prečítaním obsahu vyhlásení svedka uvedených v zápisniciach z jeho výsluchov.³⁵

²⁷ Tamtiež, bod 30.

²⁸ Tamtiež, bod 31.

²⁹ Návrhy generálneho advokáta zo dňa 7. júla 2022, *HYA a i.* C-348/21. ECLI:EU:C:2022:539, bod 61.

³⁰ Rozsudok Súdného dvora zo dňa 8. decembra 2022, *HYA a i.* C-348/21. ECLI:EU:C:2022:965, bod 33.

³¹ Tamtiež, bod 34-37.

³² Tamtiež, bod 42.

³³ Rozsudok ESĽP vo veci *Marcello Viola v. Taliansko* (č. 45106/04) z 5.10.2006, bod 52 a 53.

³⁴ Rozsudok ESĽP vo veci *Gani v. Španielsko* (č. 61800/08) z 19.02.2012, bod 36.

³⁵ Rozsudok Súdného dvora zo dňa 29. júla 2019, *Gambino a Hyka.* C-38/18. ECLI:EU:C:2019:628, bod 42-43.

Súdny dvor na základe vyššie uvedených úvah dospel k záveru, že právo obvinenej osoby byť prítomná na súdnom konaní, garantované článkom 8 ods. 1 smernice 2016/343, zahŕňa aj efektívnu účasť obvinenej osoby na súdnom konaní vrátane práva vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov obžaloby.³⁶ Opačný prístup by mal za následok podstatné oslabenie účelu článku 8 ods. 1 smernice 2016/343, čím by právo obvinenej osoby byť prítomná na súdnom konaní stratilo svoj význam a účel.³⁷

Za druhé Súdny dvor skúmal, či článok 8 ods. 1 smernice 2016/343, v spojení s článkom 47 druhým odsekom a článkom 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá umožňuje trestnému súdu založiť rozhodnutie o vine alebo nevine obvinenej osoby na výpovediach svedkov, získaných v štádiu prípravného konania v trestnom konaní, pričom, za prvé, tieto výpovede boli vykonané pred sudcom v prípravnom konaní, avšak bez účasti obvinenej osoby alebo jej obhajcu, keďže v čase ich výsluchu ešte nebolo voči obvinenej osobe vznesené obvinenie; za druhé, obhajoba nemala možnosť vypočuť alebo dať vypočuť uvedených svedkov v štádiu konania pred súdom, a za tretie, títo svedkovia neboli predvolaní na hlavné pojednávanie z objektívnych dôvodov, ako je ich vyhostenie, dobrovoľný odchod z krajiny, alebo nemožnosť zistenia ich aktuálneho miesta pobytu. Súdny dvor zdôraznil, že takáto právna úprava môže predstavovať zásah do práva obvinenej osoby na spravodlivý proces, ktoré zahŕňa aj právo byť prítomná na súdnom konaní a právo vypočúvať alebo dať vypočuť svedkov obžaloby. Uplatnenie výpovedí, ktoré neboli podrobené krížovému výsluchu, obmedzuje možnosť obhajoby efektívne napadnúť dôkazné prostriedky predložené obžalobou, čo môže narušiť rovnováhu medzi právom obvineného na obhajobu a cieľom efektívneho trestného stíhania. Úlohou vnútroštátneho súdu je v tejto súvislosti posúdiť, či aplikácia takejto právnej úpravy je v súlade s požiadavkami spravodlivého súdneho konania a právom Únie.³⁸

Aj napriek skutočnosti, že Súdny dvor odkázal posúdenie na vnútroštátny súd, v rámci svojej právomoci podľa článku 267 ZFEÚ poskytol výkladové usmernenia, ktoré môžu vnútroštátnemu súdu pomôcť pri posudzovaní súladu takejto právnej úpravy s článkom 8 ods. 1 smernice 2016/343, pričom konečné rozhodnutie o jej aplikácii v konkrétnom prípade patrí do právomoci vnútroštátneho súdu.³⁹

Súdny dvor vo svojom výklade, poskytujúcom usmernenie vnútroštátnemu súdu, na začiatok konštatuje, že akékoľvek obmedzenie výkonu práv zakotvených v Charte, vrátane práva na obhajobu, musí byť ustanovené zákonom, rešpektovať podstatu základných práv a byť primerané a nevyhnutné na dosiahnutie legitímneho cieľa. Z tohto dôvodu Súdny dvor uviedol, že vnútroštátna právna úprava, ktorá umožňuje zohľadniť výpovede svedkov, ktorí nemohli byť vypočutí v štádiu konania pred súdom, musí obsahovať procesné záruky na ochranu práv obvinených osôb. Vnútroštátny súd má predovšetkým povinnosť overiť, či neprítomnosť svedka na hlavnom pojednávaní bola odôvodnená vážnym dôvodom, akým môže byť smrť, zdravotný stav, strach vypovedať alebo nemožnosť zistenia jeho pobytu. V prípade nemožnosti lokalizácie svedka, najmä ak už nebýva na území dotknutého členského štátu, musí byť preukázané, že vnútroštátne orgány vynaložili všetko objektívne úsilie na jeho predvolanie. Ďalej musí vnútroštátny súd zohľadniť, či výpoveď neprítomného svedka predstavuje jediný alebo rozhodujúci dôkaz proti obvinenej osobe. Ak ide o rozhodujúci dôkaz, vnútroštátny súd je povinný zvážiť existenciu ďalších dôkazov, ktoré môžu túto výpoveď podporiť a posúdiť ich dôkaznú hodnotu. Ak výpoveď neprítomného svedka zostáva jediným podkladom pre rozhodnutie o vine, je potrebné aplikovať kompenzačné mechanizmy, ktoré umožnia obhajobe spochybníť dôveryhodnosť takejto výpovede. Medzi tieto kompenzačné mechanizmy môže

³⁶ Tamtiež, bod 44.

³⁷ Návrhy generálneho advokáta zo dňa 7. júla 2022, *HYA a i.* C-348/21. ECLI:EU:C:2022:539, bod 43.

³⁸ Rozsudok Súdneho dvora zo dňa 29. júla 2019, *Gambino a Hyka.* C-38/18. ECLI:EU:C:2019:628, bod 46-49.

³⁹ Tamtiež, bod 49.

patriť napríklad možnosť obhajoby vypočuť svedka v štádiu prípravného konania, posúdenie hodnovernosti výpovede na základe ďalších dôkazov alebo iné procesné záruky. Súdny dvor zároveň zdôraznil, že výpoveď neprítomného svedka môže byť pripustená len za podmienky, že je možné vykonať správne a spravodlivé hodnotenie jej dôveryhodnosti a že súčasťou rozhodovania sú procesné opatrenia, ktoré minimalizujú zásah do práva na obhajobu. V konečnom dôsledku je ale na vnútroštátnom súde, aby preskúmal, či aplikácia vnútroštátnej právnej úpravy zodpovedá uvedeným požiadavkám a či zohľadnenie výpovedí neprítomných svedkov neohrozuje spravodlivosť trestného konania ako celku.⁴⁰

2.4 Rozhodnutie SDEÚ

Po zohľadnení všetkých okolností Súdny dvor uzatvára, že článok 8 ods. 1 smernice 2016/343 v spojení s článkom 47 druhým odsekom a článkom 48 ods. 2 Charty treba vykladať tak, že bráni uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy umožňujúcej, aby vnútroštátny súd založil svoje rozhodnutie o vine alebo nevine obvinenej osoby na výpovedi svedka obžaloby, ak tento svedok nemohol byť vypočutý v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní, a jeho výpoveď bola získaná v prípravnom konaní pred sudcom bez účasti obvinenej osoby alebo jej obhajcu. Takéto rozhodnutie je však prípustné, ak je neúčast' svedka v konaní pred súdom odôvodnená vážnym dôvodom, výpoveď svedka nepredstavuje jediný alebo rozhodujúci dôkaz pre odsúdenie obvinenej osoby, a zároveň existujú dostatočné procesné záruky na vyváženie obmedzení, ktoré boli spôsobené obvinenej osobe a jej obhajcovi v dôsledku zohľadnenia uvedenej výpovede.⁴¹

ZÁVER

Použitie výpovede svedka, ktorý sa nezúčastnil hlavného pojednávania, predstavuje potenciálny zásah do práva obvinenej osoby byť prítomná na súdnom konaní a uplatniť právo vypočúvať alebo dať vypočuť svedkov obžaloby. Preto takéto dôkazné prostriedky podliehajú prísnemu posúdeniu z hľadiska zásad spravodlivého procesu, pričom Súdny dvor v predmetnom rozsudku stanovil podmienky, za ktorých je možné výpoveď neprítomného svedka pripustiť ako dôkaz bez porušenia týchto zásad. Vnútroštátny súd je v tejto súvislosti je povinný:

- posúdiť dôvod neprítomnosti svedka, ktorý musí byť závažný a objektívne preukázaný (napr. smrť, vážny zdravotný stav, strach vypovedať alebo nezistenie pobytu. V prípade nezistenia pobytu musia byť preukázané konkrétne opatrenia vnútroštátnych orgánov na jeho predvolanie),
- vyhodnotiť význam výpovede v kontexte dokazovania, a teda najmä určiť, či ide o jediný alebo rozhodujúci dôkaz v neprospech obvineného,
- a v prípade, že ide o rozhodujúci dôkaz, uplatniť tzv. kompenzačné mechanizmy, ktoré majú za cieľ vyvážiť absenciu možnosti krížového výsluchu.

Konkrétne kompenzačné mechanizmy, ktoré Súdny dvor považuje za relevantné, zahŕňajú najmä:

- možnosť obhajoby vypočuť svedka v prípravnom konaní, ak už takáto výpoveď bola vykonaná (napr. prostredníctvom konfrontácie, výsluchu alebo iného spôsobu, ktorý by umožnil reagovať na tvrdenia svedka),
- existenciu iných dôkazov, ktoré výpoveď neprítomného svedka podporujú,
- a celkové posúdenie vierohodnosti výpovede v kontexte všetkých vykonaných dôkazov.

⁴⁰ Tamtiež, bod 50-61.

⁴¹ Tamtiež, bod 62.

Z hľadiska aplikačnej praxe vnútroštátnych súdov rozsudok poskytuje záväzný výklad. V tejto súvislosti by bolo žiaduce, aby príslušné orgány Slovenskej republiky, najmä Ministerstvo spravodlivosti, systematicky spracúvali a zverejňovali odborné usmernenia reflektujúce aktuálnu judikatúru Súdneho dvora EÚ, ktoré by prispeli k jednotnému uplatňovaniu procesných práv v rámci vnútroštátnej praxe súdov. Judikatúra v oblasti ochrany práv podozrivých a obvinených osôb sa čoraz viac stáva integrálnou súčasťou trestného práva –procesného. Právnická obec by preto mala reflektovať tento vývoj a akceptovať záväznosť výkladu, ktorý Súdny dvor poskytuje, ako nástroj na zabezpečenie spravodlivého procesu a posilnenie vzájomnej dôvery v rámci justičnej spolupráce v trestných veciach.

POUŽITÁ LITERATÚRA

ČELÁR, M. – LÉVAI, M. – CSÓKA, S. *Spravodlivý trestný proces*. Praha: Leges, 2023. 94 s. ISBN 978-80-7502-673-6.

CONTISSA, G. – LASAGNI, G. – CAIANIELLO, M. – SARTOR, G. (eds.). *Effective Protection of the Rights of the Accused in the EU Directives: A Computable Approach to Criminal Procedure Law*. 1. vyd. Leiden – Boston: Brill, 2022, 344 s. ISBN: 978-90-04-51339-6.

EUROKÓDEX. Komentár k zákonu č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok. § 7 ods. 3 [online]. Bratislava: EUROKÓDEX, a. s. [cit. 10.5.2025]. Dostupné na: <https://www.epi.sk/eurokodex-komentar/Eurokodex-komentar-zakona-c-301-2005-Z-z.htm>
Európsky dohovor o ľudských právach, Rada Európy, 1950.

FUNTA, R. – JURIŠ, F. – KLIMEK, L. *Európske právo*. 3. doplnené a rozšírené vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 516 s. ISBN 978-80-571-0662-3.

GÁŽIOVÁ, I. – LACIAK, O.: *Nová smernica Európskeho parlamentu a Rady o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní*. *Justičná revue*, 68, 2016, č. 3, s. 356 – 363.

Teoretické úvahy o práve
21

ZBORNÍK Z VEDECKEJ KONFERENCIE
DOKTORANDOV A MLADÝCH VEDECKÝCH PRACOVNÍKOV

PRÁVNICKÁ FAKULTA
TRNAVSKEJ UNIVERZITY V TRNAVE
2025

JUDr. Zuzana Adamová, PhD. (ed.)